

KULTURA

Globusova novinarka razgovarala je s ravnateljima vodećih muzejskih institucija u glavnom gradu i istražila kolike su štete nastale potresom - uolikoj mjeri su oštećene same zgrade, a uolikoj mjeri fundusi muzeja, te hoće li muzeji biti spremni za posjetitelje, pod pretpostavkom da pandemija prođe ovoga ljeta

PIŠE **PATRICIA KIŠ** FOTO **MUZEJI GRADA ZAGREBA**

Ikad prođe pandemija koronavirusa, u velik dio zagrebačkih muzeja i galerija, kojih je većina stradala u potresu, do početka sljedeće godine nećemo moći ući. Rijetki će se otvoriti odmah nakon pandemije, nekolicina ih planira otvaranje na jesen, drugi vjeruju da ni tada neće biti spremni za javnost. Izložbena djelatnost preselit će se u druge hrvatske gradove, u manje galerije, online. Teško je predvidjeti kakve će sve to posljedice ostaviti na taj sektor. U svakom slučaju, nakon potresa zagrebački muzeji nikad više neće biti isti. Stradao je i dio umjetnina iz stalnih postava muzeja, neke će se moći restaurirati, druge ne. Mnogi planiraju aplicirati za pomoć i na europske fondove kako bi obnovili i građevine i dio postava. Ravnatelji već neko vrijeme dogovaraju i prostore za zajedničke depoe, u kojima bi se čuvale umjetnine iz svih muzeja; vrijeme je, smatraju, da se to i realizira. Mnogi će se složiti da je nakon potresa postalo vidljivo da se dugo nije ulagalo u infrastrukturu muzeja i galerija.

Kad je riječ o povremenim programima, dobar je dio muzeja već organizirao izložbe online, primjerice Muzej suvremene umjetnosti pozvao je umjetnike da reagiraju na aktualnu situaciju, a MUO, Etnografski i Moderna galerija, među ostalima, predstavljaju umjetnine iz svojih zbirki. O svemu tome razgovarali smo s ravnateljima vodećih zagrebačkih institucija.

Miroslav Gašparović ravnatelj je Muzeja za umjetnost i obrt, jednog od muzeja koji su najviše stradali u potresu. Kako govori: "Ovih smo dana potpisali ugovor o sanaciji najvećih šteta, zatvorit ćemo rupe na zgra-

Muzej grada Zagreba
 Ravnatelj Vinko Ivić kaže kako je muzej u Opatičkoj ulici relativno dobro prošao, no zbirke o kojima se brinu, a koje se nalaze po gradu, baš i nisu. Najgore je prošla zbirka Cate Dujšin Ribar koja se nalazi u Demetrovoj ulici

MUZEJI NAKON POTRESA

NAJGORE JE PROŠAO MUZEJ ZA UMJETNOST I OBRT, ČAK 4000 KVADRATA I DALJE JE ZATRPANO ŠUTOM

dama, maknuti šutu, i to je ključni trenutak koji smo čekali. Sve bi trebalo trajati maksimalno desetak dana. Kojom ćemo se brzinom nakon toga kretati, ovisi o koronavirusu. Teško je za sada procijeniti razmjere štete jer se dobar dio građe još nalazi u zoni koja nam je nedostupna. Neke smo umjetnine, koje smo mogli, evakuirali u sigurne zone u muzeju - primjerice one iz zbirke stakla spustili smo na niže katove. No, sve je ostalo unutar kuće, u depoima. Nismo ništa selili jer ne smatramo da je to nužno."

Kako nastavlja Gašparović, sama je građevina snimljena dronom prije nekoliko dana. "Izrađene su makete te je procijenjena seizmološka ugroženost građevine. Prijavit ćemo se za obnovu zgrade i na europske fondove." Gašparović nastavlja kako je muzej koji je podigao arhitekt Herman Bollé, s obzirom na godine, ipak dobro podnio potres. "Najveću je šte-

tu nanio dimnjak. No zgrada je stara 140 godina i nije održavana kako treba pa mislim da se i dobro držala s obzirom na sve. Upotrebljiva je. Govorimo o golemom prostoru od dvanaest tisuća kvadrata. Ima nekoliko točaka na kojima su jača oštećenja, no u ostatku zgrade oštećenja nisu tako drastična kako se u početku činilo."

Koliko je umjetnina oštećena, koliko uništeno? "U stalnom je postavu oko tri i pol tisuće umjetnina. Trideset posto muzeja nije dostupno, naime fizički ne možemo do umjetnina koje su pod šutom, pa za sada ne možemo na tom dijelu procijeniti štetu. Što se tiče ostatka muzeja, za sada mogu reći da je oštećeno oko stotinu predmeta. Koliko od toga nepovratno, teško je reći. Pažljivo smo spremili te umjetnine, imamo i svoje restauratorske radionice za slikarstvo, skulpturu, metal, staklo i keramiku, a u kompleksnijim postupcima surađujemo i s Hrvatskim restauratorskim zavodom."

Njihov je muzej dobio žutu oznaku. U MUO smo, u povodu 140. obljetnice koju slavi, trebali gledati, među ostalim, i izložbu tapiserija iz znamenitog francuskog muzeja Cluny. Koliko je realno očekivati da se ta izložba održi u svibnju, ako kojim slučajem i prođe pandemija? "Nije realno jer cijeli muzej ne zadovoljava sigurnosne uvjete. Šteta. Bili smo jako zadovoljni jer je francuski komesar koji je bio u posjetu ocijenio naš muzej visokom ocjenom. Željeli smo predstaviti i dijelove naše zbirke povodom obljetnice, no bojim se da to neće biti moguće do kraja godine ili do početka sljedeće", govori.

Ni u Hrvatski povijesni muzej smješten u Matoševoj ulici, u potresu teško oštećen, nećemo moći do sljedeće godine. Muzej ima crvenu oznaku. Kako govori ravnateljica ovog muzeja Matea Brstilo Rešetar: "Do daljnje-

Hrvatski povijesni muzej teško je oštećen, ima crvenu oznaku i u njega se neće moći do iduće godine. Ravnateljica Matea Brstilo Rešetar kaže da je nužna evakuacija umjetnina

ga nećemo biti otvoreni. Evakuacija umjetnina iz našeg muzeja je nužnost. Još tražimo lokaciju u gradu na koju možemo smjestiti umjetnine. Procjene staričara potvrđuju da zgrada nije sigurna. Moramo hitno sanirati zid prema susjedima u Mesničkoj ulici. Radi sigurnosti djelatnika radimo na smjene u upravnoj zgradi. Realno govoreći, sada nismo nigdje.

Građevinu u kojoj se trenutno nalazimo dodijelio je Hrvatskom povijesnom muzeju tadašnji gradonačelnik Većeslav Holjevac, ali kao privremeni dom."

Smatra da je konstruktivnije muzej preseliti u novu zgradu, po projektu arhitekta Ivice Plaveca. U novoj se građevini planirao i stalni postav muzeja. "Nikad nismo selili fundus i kustosi muzeja sada intenzivno rade na tome da se omogući transport." Ovaj muzej dio svoje zbirke drži i u depoima Hrvatskog društva likovnih umjetnika na Trgu žrtava fašizma. Tamo ima oko 150 tisuća jedinica s naglaskom na fotografiju. Te su zbirke puno bolje prošle nego gornjogradske.

"U našim se depoima na Gornjem gradu nalazi zbirka koja je nukleus muzeja od 14. stoljeća nadalje. Akvizicije su to Narodnog muzeja, potom ostavština Jelačić, zastave, oružje, slikarstvo. Za sada su u de-

poima, no moramo ih brzo zbrinuti." Neke umjetnine iz muzeja neće biti lako preseliti: "Neke ćemo trebati evakuirati kroz prozore, zbog njihovih dimenzija, među njima je i slika Ivana Tišova 'Stjepan Radić sa seljaci-ma', čije su dimenzije 2,5 puta 2,68 metara."

Izložbe neće održavati do daljnjeg. Što su imali u planu? "Za sljedeću smo godinu planirali izložbu o pedesetoj obljetnici Hrvatskog proljeća. No, moramo to još vidjeti, možda se ta izložba i održi krajem sljedeće godine. Moram ovim putem zahvaliti kolegama koji su nam ponudili prostore za gostovanje izložbi, primjerice kolegama iz Muzeja grada Splita." Naša je sugovornica rekla da ne znaju kamo će preseliti umjetnine. "Lokaciju dogovaramo s našim osnivačem, a to je Ministarstvo kulture. U širem centru grada praktički nema objekta koji nije stradao u potresu. Posljednjih godina puno razgovaramo o zajedničkim čuvaonicama muzeja, u tom se kontekstu spominjao i Velesajam. Ovaj je potres potencirao problem neulaganja u infrastrukturu muzeja."

Tatjana Vlahović ravnateljica je Hrvatskog prirodoslovnog muzeja, koji je također stradao u potresu. Kao Hrvatski povijesni muzej, i ovaj je smješten na Gornjem gradu. "U prvom nam se naletu učinilo da je puno gora situacija, posvuda su bili krš i lom. U muzeju imamo više od milijun predmeta. Stradalo je nekoliko kostura vođenih beskralježnjaka jer su ostali bez formalina i alkohola nakon što su se srušili, a mi prvih dana nismo mogli uopće ući u muzej. U muzeju postoje četiri kritična mjesta, među njima je i laboratorij u Demetrovoj u koji djelatnici ne mogu ulaziti jer je opasno. Ostale radne prostorije nisu teže oštećene." Kao njezina kolegica s Gornjeg grada, i Tatjana Vlahović smatra da je projekt novoga muzeja - koji već postoji u viziji arhitekta Gorana Rake i ima građevinsku dozvolu - puno bolje i isplativije rješenje od sanacije muzeja.

Lada Ratković Bukovčan ravnateljica je Muzeja Mimara. Iako nisu stradali kao susjedni Muzej za umjetnost i obrt, oštećenja su poprilična. "Najveći je problem na drugom katu gdje je strop jako oštećen, što će trebati sanirati. Šest je umjetnina iz stalnog postava nepovratno oštećeno, to su predmeti od stakla i jedan vrijedan Imari iz Japana. Šest ih je teško oštećeno, no uspjeh će se spasiti restauracijom." Imali su gust program, govori ravnateljica Mimara, no sve je odgođeno do rujna: "Odgovornost je kada puštate ljude u muzej, sve prvo treba sanirati."

U Arheološkom muzeju smještenom na Zrinjevcu, po riječima ravnatelja Sanjina

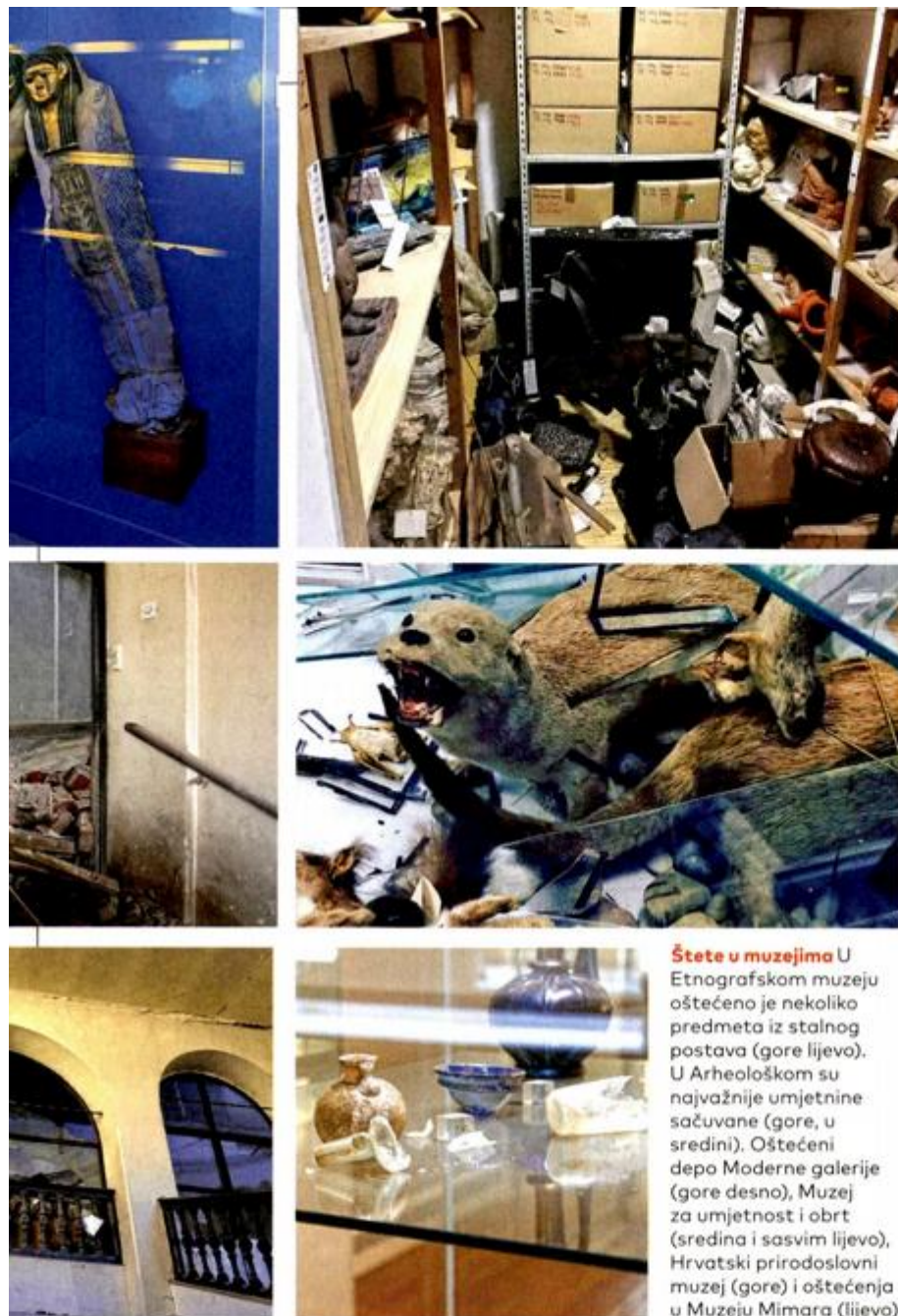
Mihelića, deset posto predmeta iz stalnog postava je oštećeno, neki više, neki neznatno. Najvažnije umjetnine poput Vučedolske golubice i Solinjanke ostale su sačuvane - golubica praktički čudom, jer se vitrina u kojoj se nalazila otvorila tijekom potresa. Zato je stradao, no restauracijom je moguća njegova obnova, privjesak ženske glave iz Japodske zbirke. Stradale su i neke grčke vaze. Najlošije su u ovom muzeju prošle antička i prethistorijska zbirka. Zgrada je poprilično oštećena, kao i dobar dio radnih prostorija na zadnjem katu muzeja.

Etnografski muzej, nedavno obnavljan, bolje je prošao od Arheološkoga. Ravnateljica Goranka Horjan kaže da su imali oštećenja u radnim prostorijama: "A

oštećeno je i nekoliko predmeta iz stalnog postava, riječ je o osjetljivim predmetima, od stakla i keramike. Srećom, muzejska grada u depoima nije oštećena." Imali su dogovoren program u povodu predsjedanja Hrvatske Vijećem Europe, no to će se morati odgoditi.

U stalnom je postavu oko tri i pol tisuće umjetnina. Trideset posto muzeja nije dostupno, naime fizički ne možemo do umjetnina koje su pod šutom, kaže ravnatelj MUO-a

Vinko Ivić, ravnatelj Muzeja grada Zagreba, govori nam kako je muzej u Opatičkoj ulici relativno dobro prošao, no nisu zbirke o kojima se brinu, a koje se nalaze po gradu. "Umjetnine koje se nalaze u samom muzeju zaštićene su u vitrinama i dobro su prošle. Nekoliko ih je palo na zid, no nisu stradale. Na samoj građevini štete se mogu otklo-

Štete u muzejima U Etnografskom muzeju oštećeno je nekoliko predmeta iz stalnog postava (gore lijevo). U Arheološkom su najvažnije umjetnine sačuvane (gore, u sredini). Oštećeni depo Moderne galerije (gore desno), Muzej za umjetnost i obrt (sredina i sasvim lijevo), Hrvatski prirodoslovni muzej (gore) i oštećenja u Muzeju Mimara (lijevo)

niti relativno brzo i nećemo imati problema otvoriti muzej nakon što prođe pandemija. Kao laik, mogu reći da je ranija adaptacija objekta u kojem se nalazi MGZ bila solidna. U svakom slučaju, puno smo bolje prošli od ostalih muzeja na Gornjem gradu, Prirodoslovnog i Povijesnog.”

Što se tiče ostalih zbirki koje potpadaju pod njihovu ingerenciju, najgore je prošla zbirka Cate Dujšin Ribar koja se nalazi u Demetrovoj ulici. “Nakon što smo prvi put ušli u zbirku, vidjeli smo gradu koja je popadala na pod i preko koje se nalazila šuta. Najvažnije smo dijelove zbirke odmah pohranili na sigurno, u naše depoe. Ima puno napuklina na zidovima, a neki su predmeti iz postava i razbijeni. Nakon sana-

cije građevine moći ćemo detaljnije potvrditi što je sve stradalo. Na Krležinu Gvozdu stradale su dvije vaze i potrebna je sanacija na samoj zgradi. U stanu Viktora Kovačića također postoje neka oštećenja. No ništa od ključne važnosti nije stradalo. Odmah smo sve što je važno sklonili. Zbirka Frangeš-Mihanović spakirana je u sanduke i zaštićena.”

U Hrvatskom prirodoslovnom muzeju stradalo je nekoliko kostura vodenih beskralježnjaka jer su ostali bez formalina i alkohola nakon što su se srušili, kažu u muzeju

U Umjetničkom paviljonu u tijeku je bila izložba “Zagreb, grad umjetnica”, vezano uz predsjedanje Vijećem EU, kada je muzeje valjalo zatvoriti zbog koronavirusa. Nijedna umjetnina s ove izložbe nije stradala u potresu i, kako kaže ravna-

teljica Jasminka Poklečki, najveći su dio umjetnina uspjeli i vratiti institucijama iz kojih su posuđene, kao i privatnim posuđivačima. “Paviljon ima žutu oznaku, privremeno neupotrebljivo. Potreban je detaljan pregled zgrade koji će ustanoviti, među ostalim, je li narušena statika zgrade. Svakako će i konzervatori dati svoje mišljenje. Riječ je o zaštićenom objektu nulte kategorije. Dok se ne naprave analize, ne možemo održavati izložbe da ne bismo ugrožavali sigurnost posjetitelja.” U ovom su razdoblju planirali izložbu Lovre Artukovića te “Jadran u slikarstvu od 19. do 21. stoljeća”, za koju su posudbu nekih umjetnina dogovorili i s bečkom Albertinom. “Po mojem mišljenju, koje nije stručno, dok se sve ne sanira, u Paviljonu do kraja ove godine nećemo moći održavati izložbe.”

Moderna galerija, kojoj je odnedavno na čelu Branko Franceschi, puno je bolje prošla u potresu od susjednog Paviljona. Franceschi kaže: “Srećom, mi smo dobro prošli u potresu, galerija nije previše stradala. Ovih je dana bila kod nas u posjetu delegacija konzervatora iz Ministarstva kulture. Čekamo njihovu konačnu odluku, no naše je nestručno mišljenje da se ti zahvati mogu brzo izvesti i da možemo relativno brzo početi s radom nakon što prođe pandemija. Pod ingerencijom je Moderne galerije i Galerija Josip Račić u središtu grada. Dok ne budemo u prilici otvoriti galeriju, naši će kustosi predstavljati pojedine umjetnine iz zbirke na društvenim mrežama.”

Kao i Moderna galerija, i Klovićevi dvori među rijetkim su institucijama koje nisu ozbiljnije oštećene za vrijeme potresa i koje su spremne brzo otvoriti svoja vrata. “Imamo neka oštećenja krovništva, no u odnosu na ostale muzeja to je zanemarlivo. Naši kustosi intenzivno rade na izložbi o umjetničkim vezama Zagreba i Budimpešte koja će se otvoriti kada se steknu uvjeti, najvjerojatnije u rujnu. Ova je izložba krajem travnja trebala biti u Budimpešti, ali je otkazana zbog koronavirusa, pa će nakon što bude otvorena u Zagrebu, biti i u mađarskoj prijestolnici, vjerojatno sljedeće godine”, kaže ravnatelj Klovićevih dvora Antonio Picukarić.

Jedini veći zagrebački muzej izvan samog centra jest Muzej suvremene umjetnosti. Na čelu je MSU-a Snježana Pintarić, koja nam kaže: “Naša je zgrada stabilna i nije bilo većih šteta, potrebno je popraviti jedan cigleni zid. Zatvoreni smo do daljnjeg za posjetitelje, radimo online koliko možemo i stavljamo nove sadržaje na društvene mreže. Oštećeno je nekoliko umjetnina iz Ateljea Kozarić, no na njima već rade naši restauratori.” ■